

TANTÁRGYI KÖVETELMÉNYEK

Irodalom

Gimnázium 10. évfolyam

Tankönyv 10.A: Színes irodalom 10. (OM-MIR10TA)

Szöveggyűjtemény: Irodalom 10. Szöveggyűjtemény (OH-MIR10SZ)

Tankönyv 10.B osztály: Irodalom tankönyv 10. Kód: OH-MIR10TA

Szöveggyűjtemény: Irodalom szöveggyűjtemény 10. Kód: OH-MIR10SZ

További segédanyag digitális formában:

- Tankönyv: https://www.nkp.hu/tankonyv/irodalom_10_nat2020/
- Szöveggyűjtemény: https://www.nkp.hu/tankonyv/irodalom_10_szoveggyujtemeny_nat2020/

10. évfolyam		
1. félév		
I. A reneszánsz irodalma (folyt.) A) A reformáció vallásos és világi irodalma, az anyanyelvű kultúra születése		
Téma	Fogalmak,	Művek, memoriterek
1. A reformáció, fogalma, irányzatai, jelentősége; Bibliafordítások, zoltárfordítások; Heltai Gáspár: Száz fabula Históriás énekek és széphistóriák (Részletek Tinódi Lantos Sebestyén és Gyergyai (Gergei) Albert műveiből)	<ul style="list-style-type: none">• reformáció, bibliafordítás, zoltár, zoltárfordítás• vitairat, vitadráma, jeremiád, parafrázis• fabula, mese, példázat, históriás ének, széphistória	Károli Gáspár Szent Biblia fordítása (részlet) Szenczi Molnár Albert: <i>42. zoltár</i> ; Kecskeméti Vég Mihály: <i>55. zoltár</i> fordítása Heltai Gáspár: <i>Száz fabula</i> (részletek) Tinódi Lantos Sebestyén: <i>Eger vár viadaljáról</i> (részlet) Gyergyai (Gergei) Albert: <i>História egy Árgirus nevű királyfiról és egy</i>

		tündér szűz leányról (részletek)
B) Líra a reformáció korában		
1. Balassi Bálint kora és életműve; Tavaszköszöntő dala: <i>Borivóknak való</i> Balassi Bálint istenes versei: <i>Adj már csendességet...</i>	<ul style="list-style-type: none"> • portré, tavaszköszöntő dal/tavaszhimnusz; • ütemhangsúlyos verselés (ismétlés); versciklus • himnusz (ismétlés) 	<i>Borivóknak való</i> <i>Adj már csendességet...</i> (a memoriter a mű szaktanár által kijelölt részlete)
Téma	Fogalmak,	Művek, memoriterek
2. Balassi Bálint szerelmes versei: <i>Hogy Júliára találja így köszöne néki;</i> Balassi vitézi versei: <i>Egy katonaének;</i>	<ul style="list-style-type: none"> • trubadúrlíra (ismétlés), petrarkizmus, • Balassa-kódex • dallamvers, szövegvers, • Balassi-strófa, • hárompilléres versszerkezet, • katonaének 	<i>Balassi Bálint: Egy katonaének</i> (a memoriter a mű szaktanár által kijelölt részlete) <i>Hogy Júliára találja...</i>
C) Színház- és drámatörténet: dráma a reformáció korában		
3. Színjátszás az Erzsébet-korban; a Globe; Shakespeare műveinek drámai előzményei; A színházi kultúra alapvető változásai a görög színháztól a shakespeare-i színházig	<ul style="list-style-type: none"> • mirákulum, misztériumjáték, moralitás (ismétlés), • commedia dell'arte (ismétlés) • királydráma, bosszúdráma, szimultán színpad 	
4. William Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> vagy <i>Hamlet, dán királyfi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • shakespeare-i (angol reneszánsz) színházi előadások jellemzői (térhasználat, kellékek, jelmez, színészek), Globe (színpad és nézőtér felépítése) • shakespeare-i dramaturgia: hangnemek keverése (komikum és tragikum arányai) – akció és dikció kiegyensúlyozása, árnyalt jellemrajzok, különböző hagyományok, expozíció – 	William Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> vagy <i>Hamlet, dán királyfi</i>

	bonyodalom –tetőpont – retardáció – megoldás; • a Rómeó és Júlia vagy a Hamlet című dráma átfogó elemzése; dramaturgia, lírai tragédia, blank verse	
5. William Shakespeare: LXXV. szonett	• shakespeare-i szonett	William Shakespeare: <i>LXXV. szonett</i>
II. A barokk és a rokokó irodalma		
6. A barokk korstílus; A barokk Magyarországon Vitairatok, vallásos értekezések – a katolikus megújulás Pázmány Péter munkássága	• barokk, katolikus megújulás (ellenreformáció), jezsuita, • fiktív levél, kuruc, labanc, bujdosóének, toborzó dal, kesergő, rokokó, emlékirat, keserves, bordal, táncdal	Pázmány Péter: <i>Őt szép levél</i> (részlet)
Téma	Fogalmak,	Művek, memoriterek
7. Zrínyi Miklós portréja ; a barokk eposz Szigeti veszedelem	• barokk eposz, eposzi kellékek (ismétlés), barokk körmondat, pátosz, röpirat • Krisztus katonája, Krisztus-imitáció, • a barokk eposz mint üdvtörténet, • szereplőpárok	Zrínyi: <i>Szigeti veszedelem</i> (részletek)
8. A rokokó, az irodalmi levél -- Mikes Kelemen : Törökországi levelek (1., 37., 112.)	• rokokó, fiktív levél, hangnemi összetettség	
9. Tudományos élet: Apáczai Csere János: Magyar Encyclopaedia (részlet) A kuruc kor lírája	• enciklopédia, • kuruc, labanc, • kéziratos daloskönyvek, bujdosóének, toborzó dal, kesergő	Apáczai Csere János: <i>Magyar Encyclopaedia</i> (részlet) <i>Rákóczi-nóta; Őszi harmat után</i>
III. A felvilágosodás irodalma		
10. Az európai felvilágosodás Jonathan Swift: Gulliver utazásai; Voltaire: <i>Candide</i> ;	• A felvilágosodás korának tudománytörténeti, művészi törekvései, irányzatai, társadalmi programja	Jonathan Swift: <i>Gulliver utazásai</i> (részletek) Voltaire: <i>Candide</i> (részletek)

<p>Goethe: Faust Robert Burns költészete John Anderson, szívem, John és Falusi randevú</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● felvilágosodás, klasszicizmus, szentimentalizmus, enciklopédia, racionalizmus, empirizmus, utópiák ● regény (ismétlés), utaztató regény, ● satíra, gúny ● enciklopédia (ismétlés) ● tézisregény, kalandregény, pikareszk ● weimari klasszika, drámai költemény/emberiségköltemény/kétszintes dráma ● a dal (ismétlés) 	<p>Johann Wolfgang von Goethe: <i>Faust I.</i> (részletek) Robert Burns: <i>John Anderson, szívem, John és Falusi randevú</i></p>
<p>11. A klasszicizmus A francia klasszicista dráma és színház Molière: A fősvény vagy <i>Tartuffe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● klasszicizmus, szentimentalizmus, ● farce (ismétlés), klasszicista dráma, normatív poétika, rezonőr, hármas egység szabálya, ● állandó karakterek ● moliere-i színház: kőszínház, zárt tér, függöny –, kötelező normák és szabálykövetés az esztétikai ízlésitéletben Arisztotelész Poétika c. műve alapján a "hármas egység" követelménye – Nicolas Boileau: <i>Ars poetica c. verse</i>; ● moliere-i dramaturgia: az esztétikai minősége komikum és tragikum határán – tudatos társadalomkritika: a komikum fajtái (jellemkomikum – helyzetkomikum –) – rezonőr, az író szócsöve – mértéktartás, harmónia, erkölcsi nevelés – szellemtörténeti háttér: racionalizmus és Descartes; 	<p>Molière: <i>A fősvény</i> vagy <i>Tartuffe</i></p>

	<ul style="list-style-type: none"> • A Tartuffe vagy a Fösvény című komédia átfogó elemzése 	
Téma	Fogalmak,	Művek, memoriterek
12. A felvilágosodás korának magyar irodalma: rokokó, klasszicizmus és szentimentalizmus Kazinczy Ferenc munkássága, Tövisek és virágok és a nyelvújítási harc	<ul style="list-style-type: none"> • nyelvújítás, ortológusok, neológusok • irodalomszervezés, epigramma (ismétlés), fentebb stíl 	Kazinczy Ferenc: <i>Tövisek és virágok</i> (részletek)
13. Csokonai Vitéz Mihály portréja A boldogság; Tartózkodó kérelem Az estve A Reményhez A Magánossághoz Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon (részletek)	<ul style="list-style-type: none"> • stíluszintézis, anakreoni dal, bimetrikus/szimultán verselés, tiszta rím • piktúra, szentencia, bölcséleti óda • allegória (ismétlés), tükrös szerkesztés, ellenpontoszó szerkesztés • elégiko-óda, hangszimbolika • népies helyzetdal; szerepvers • komikus vagy vígeposz 	Csokonai Vitéz Mihály: <i>Az estve</i> ; <i>A boldogság</i> ; <i>Tartózkodó kérelem</i> <i>Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz</i> <i>A Reményhez</i> <i>A Magánossághoz</i> <i>Dorottya vagyis a dámák diadalma a fárságon</i> (részletek) <i>Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz</i>
14. Berzsenyi Dániel portréja Kisfaludy Károly: Mohács (részlet) Berzsenyi: Osztályrészem	<ul style="list-style-type: none"> • időmértékes verselés, • szapphói strófa, létösszegző vers 	Berzsenyi Dániel: <i>Osztályrészem</i> (1. versszak) <i>Levéltöredék barátjánakhoz</i> <i>A közelítő tél</i> (1. versszak) <i>A magyarokhoz (I.)</i> (1. versszak) Kisfaludy Károly: <i>Mohács</i> (részlet)

<p>Levéltöredék barátnémhoz A közelítő tél</p> <p>A magyarokhoz I.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • magyaros verselés (ism.), episztola, • idő- és értékszembesítés • alkaioszi strófa • (ismétlés), idő- és értékszembesítő szerkesztés 	
--	---	--

2. félév

D) A kora romantika magyar irodalma

Téma	Fogalmak,	Művek, memoriterek
<p>15. Kölcsey Ferenc portréja Himnusz Vanitatum vanitas</p> <p>Zrínyi dala, Zrínyi második éneke</p> <p>Kölcsey Ferenc értekező prózája és a <i>Parainesis</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • nemzeti himnusz • prófétai szerephelyzet • Herder-jóslat, • parainesis/intelem, • nemzeti identitás, közösségi értékrend, • királytükör 	<p>Kölcsey Ferenc: <i>Himnusz</i> <i>Vanitatum vanitas</i> <i>Zrínyi dala</i> <i>Zrínyi második éneke</i> (részlet) <i>Nemzeti hagyományok</i> (részletek) <i>Parainesis</i> (részletek)</p>
<p>16. Magyar drámatörténet: színház és dráma a korban Katona József: Bánk bán</p>	<ul style="list-style-type: none"> • mirákulum, misztériumjáték, moralitás, iskoladráma • nemzeti dráma, • konfliktusos és középpontos dráma, ill. felvonás, drámai karakterek, szereplőkörök 	<p>Katona József: <i>Bánk bán</i></p>

IV. A romantika irodalma

Téma	Fogalmak,	Művek, memoriterek
<p>17. A romantika</p> <p>Az angol, a francia, a német és a lengyel romantika</p> <p>George Byron: <i>Don Juan</i> (részlet)</p> <p>Walter Scott: <i>Ivanhoe</i> (részlet)</p> <p>Edgar Allen Poe: <i>A Morgue utcai kettős gyilkosság</i></p> <p>Victor Hugo: <i>A párizsi Notre-Dame</i></p> <p><i>Heine: Loreley</i> <i>Miczkievicz: A lengyel anyához</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ● romantika, ● korstílus, stílusirányzat, ● zsenikultusz, elvágyódás, historizmus, Kelet-kultusz, ● szerves egység fogalma, magánmitológia ● spleen, ● verses regény, ● történelmi regény, ● kalandregény, ● bűnügyi történet ● romantikus karakterformálás, ● statikus jellemek, ● a romantikus kalandregény jellemzői ● Lied (ismétlés), ● messianizmus, ● ballada 	<p>George Byron egy szabadon választott művéből részlet (<i>Don Juan</i>)</p> <p>Sir Walter Scott: <i>Ivanhoe</i> (részlet)</p> <p>Edgar Allan Poe: <i>A Morgue utcai kettős gyilkosság</i></p> <p>Victor Hugo: <i>A párizsi Notre-Dame</i> (részlet)</p> <p>Heinrich Heine: <i>Loreley</i></p> <p>Adam Mickiewicz: <i>A lengyel anyához</i></p>
<p>18. Az orosz romantika</p> <p>Alexandr Szergejevics Puskin: Anyegin (részletek)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● verses regény, ● felesleges ember, ● Anyegin-strófa, ● romantikus töredékesség, ● elbeszélői kiszólás, 	<p>Alexandr Szergejevics Puskin: <i>Anyegin</i> (részletek)</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ● elbeszélői és szereplői szövegek kapcsolata 	
V. A magyar romantika irodalma		
<p>19. A magyar romantika jellemzői Vörösmarty Mihály életműve</p> <p>Csongor és Tünde</p> <p>Szózat</p> <p>Gondolatok a könyvtárban; Az emberek</p> <p>A merengőhöz</p> <p>Előszó</p> <p>A vén cigány</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● romantikus triász, ● reformkor, ● reformországgyűlés ● kétszintes dráma, drámai költemény, ● létfilozófiai kérdésfeltevések, ● szereplőkettőzés, ● óraszerkezet ● szózat, idő- és értéksebesítés ● Társadalmi, közösségi és egyéni konfliktusok, kérdésfelvetések. ● jegyajándék vers, oktató-nevelő vers, szerelmes vers, ● valóság és ábránd kettőse ● előszó, ● látomásköltészet, év- és évszak-toposzok, metonimikus és metaforikus versépítkezés ● szerepvers, önmegszólítás, rapszódia, bordal 	<p><i>Szózat</i> <i>Gondolatok a könyvtárban (részlet)</i> <i>A merengőhöz</i> <i>Az emberek</i> <i>Előszó (részlet)</i> <i>A vén cigány</i> <i>Csongor és Tünde</i></p>

<p>20. Petőfi Sándor életműve</p> <p>Népies helyzetdalok, életképek <i>A négyökrös szekér</i></p> <p>Petőfi: <i>A helység kalapácsa</i> (részlet), <i>A természet vadvirága</i></p> <p>Petőfi szerelmi költészete és a válságkorszak versei <i>Fa leszek, ha...</i>, <i>Reszket a bokor, mert...</i> <i>Minek nevezzetek</i> <i>A Felhők-ciklus</i> <i>A bánat? egy nagy oceán</i></p> <p>Politikai költészet, forradalmi látomásköltészet <i>Egy gondolat bánt engemet...</i>, <i>Fekete-piros vers</i>, <i>A XIX. század költői</i></p> <p>Petőfi tájlírája <i>A puszta, télen vagy Kiskunság</i></p> <p>Petőfi: <i>Az apostol</i> (részlet)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Petőfi alkotói pályájának és életútjának kapcsolatai, főbb szakaszai. ● népiesség mint irodalmi program, népies dal, életkép, zsánerkép, helyzetdal, lírai realizmus ● komikus eposz, eposzparódia, műfajparódia (travesztia), stílusparódia ● népies dal, hitvesi líra, epigramma, létválság ● vátesz, lángoszlop, látomáslíra, ars poetica ● kameratechnika, totálkép ● elbeszélő, költemény/poéma, apostol, felcserélés, szentimentális beszédhelyzet 	<p><i>A négyökrös szekér</i> <i>A bánat? egy nagy oceán</i> <i>A természet vadvirága</i> <i>Fa leszek, ha...</i> <i>Reszket a bokor, mert...</i> <i>Minek nevezzetek?</i> <i>Egy gondolat bánt engemet</i> <i>A puszta, télen vagy Kiskunság</i> <i>A XIX. század költői</i> <i>Fekete-piros dal</i> <i>A helység kalapácsa</i> (részlet) <i>Az apostol</i> (részlet)</p>
<p>21. Jókai Mór életműve</p> <p><i>Az arany ember</i></p>	<p>Művelődéstörténeti kitekintés: a modern olvasóközönség megjelenése, a sajtó és a könyvnyomtatás szerepe.</p>	<p>Elbeszélések: <i>A tengerszem tiündére</i> <i>A huszti beteglátogatók</i> Regény <i>Az arany ember</i></p>

<p>A novellista Jókai: <i>A tengerszem tündére, A huszti beteglátogatók</i></p>	<p>utópia, szigetutópia, motívumteremtés, realizmus, bűn és bűnhődés</p>	
<p>22. Tudományos élet a romantika korában</p>		<p>Erdélyi János: <i>A magyar népdalok</i> (részlet) Bajza József: <i>Dramaturgiai és logikai leckék</i> (részlet)</p>

Kötelező olvasmányok:

William Shakespeare: Romeo és Júlia vagy Hamlet, dán királyfi

Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek)

Mikes Kelemen: Törökországi levelek (1., 37., 112.)

Molière: A fősvény vagy Tartuffe

Katona József: Bánk bán

Vörösmarty Mihály: Csongor és Tünde

Petőfi Sándor: A helység kalapácsa (részlet)

Petőfi Sándor: Az apostol (részlet)

Jókai Mór: A huszti beteglátogatók (novella)

Jókai Mór: Az arany ember

Memoriterek:

Balassi Bálint: Egy katonaének (részlet)

Balassi Bálint: Adj már csendességet... (részlet)

Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem (az általános iskolai memoriter felújítása)

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

Berzsenyi Dániel: A közelítő tél (1. versszak)

Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz (I.) (1. versszak)

Berzsenyi Dániel: Osztályrészem (1. versszak)

Kölcsey Ferenc: Himnusz (az általános iskolai memoriter felújítása)

Kölcsey Ferenc: Zrínyi második éneke (részlet)

Vörösmarty Mihály: Szózat (az általános iskolai memoriter felújítása)

Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban (részlet)

Vörösmarty Mihály: Előszó (részlet)

Petőfi Sándor: A bánat? egy nagy oceán...

Petőfi Sándor: Fa leszek, ha...

Petőfi Sándor: A XIX. század költői (részlet)